

Marjane Satrapi, il·lustradora salvatge

 quaderndelesidees.press/marjane-satrapi-illustradora-salvatge

Temps de lectura: 7 minuts

Mar Padilla

Un avís, un simple recordatori: el dibuix és la primera expressió humana —molt anterior a l'escriptura— per a totes les edats i condicions, genuïnament universal.

A partir d'aquí, parlem. Amb il·lustracions es pot explicar tot, també qüestions tan alambinades com els significants quotidians dels més salvatges trasbalsos polítics, les enigmàtiques disfuncions dels adults i les indigències mentals d'aquells a qui els costa mirar més enllà del seu melic. I descobrir, per exemple, un mapa de fascinants similituds, de meravelles i d'horroros d'un país considerat tradicionalment inexpugnable, com per exemple l'Iran (ara mateix a totes les pantalles del planeta, per la guerra iniciada pels Estats Units).

Això és el que va fer Marjane Satrapi (Rasht, 1969) a partir del 2000, quan al llarg de tres anys, alimentada per la ràbia, el desig i la boja, boja energia de la joventut quan trobes alguna cosa que t'entusiasma fer, va publicar, un rere l'altre, el 2000, el 2001, el 2002 i el 2003, els quatre volums de *Persèpolis*, probablement en el top 5 de les novel·les gràfiques més conegudes del món.

A *Persèpolis*, Satrapi narra la seva infància i adolescència a Teheran, la brutal irrupció de la Revolució Islàmica del 1979, i la seva vida d'exiliada a París durant l'última dècada del segle XX. És una història extraordinària transformada en fenomen popular gràcies a les seves il·lustracions de traç naïf, en impactant blanc i negre —marcades per l'expressionisme alemany—, el seu humor irreverent i un fantàstic talent narratiu que dinamita idees fixes, prejudicis, llocs comuns i altres paisatges tristos sobre la violència política, la infantesa, la por, la diversió, l'angoixa vital, l'enyorança, i sobre les dones en general i les dels països de l'Orient Mitjà en particular.

Marjane Satrapi © Creative Commons

Com tantes coses, tot va començar entre bar i bar, xerrant pel carrer, en aquest cas era pel voltant de la plaça des Vosges, a finals dels 90. Anant d'aquí a allà fins a les tantes, Satrapi de vegades explicava als seus amics alguns episodis de la seva adolescència a Elahieh, una de les zones residencials de les famílies benestants de Teheran. D'aquells relats, plens d'humor i fúria sobre els drames familiars, sobre les incerteses de créixer entre amenaces de presó i assassinats polítics, recordant el refugi de la seva habitació amb pòsters d'Iron Maiden i de Kim Wilde, de cassetts d'Iggy Pop —potser també algun de l'ídol pop psicodèlic persa Kourosh Yaghmaei—, comprats a l'avinguda Gandhi de la capital iraniana, Marjane va pensar que podia ser interessant fer-ne un còmic.

Ho va fer, i estava segura que aquella història donava per a un grapat de fanzins fotocopiats. Però va ser un èxit *bombàstic*, del qual —fa no fa com una banda d'aquelles *one-hit wonder*, tipus The Weather Girls i el seu *It's raining men*— gairebé no es va poder recuperar. Però va tirar endavant, i després va fer l'àlbum *Brodats* (2003), on explica històries de la seva àvia, les seves tietes i les seves converses sobre homes i sobre sexe al voltant d'una tassa de te. I també va publicar *Pollastre amb prunes* (2003), on relata la vida d'un músic familiar seu, un dels dirigents del Partit Comunista Iranian, artista i libèrrim, un pèl malcarat i salvatge —una mica com ella mateixa— que va acabar mort a mans del govern dels fanàtics il·luminats de l'aiatol·là Khomeini.

Vinyeta de *Persèpolis*

Després, Satrapi va dir que no tornaria a dibuixar. Fins que a principis de setembre de 2022 la Policia de la Moral iraniana va detenir Mahsa Amini, una noia de 22 anys que no acabava de portar ben posat el vel per tapar els seus magnífics cabells. Amini finalment va morir a mans de

Ara, aquest 2026, les protestes es tornen a revifar, amb resultat de milers de morts.

Aquells dies de 2022, Satrapi va tornar a dibuixar per a la publicació *Zan, Zendegi, Azadi* (*Dona, vida, llibertat*), un llibre d'il·lustracions que ella va dirigir, on s'expliquen les lluites del moviment iranià del mateix nom —format per dones i homes—, la història i els canvis de la dona al país, reivindicant la lluita per la seva llibertat. És un treball fet juntament amb el polític Farid Vahid i l'historiador Abbas Milani, dos iranians, el reporter francès Jean-Pierre Perrin i un grup internacional de disset autors de còmic, entre ells Patricia Bolaños i Paco Roca.

Punk contra barbuts

Satrapi era filla d'una família de classe mitjana laica i progressista (la mare era dissenyadora de moda, i el pare, enginyer), educada al Liceu Francès de Teheran. Vivia en una casa de gent inquieta, llegida, polititzada. Com milions al país, la seva família era molt conscient de la corrupció del xa Reza Pahlevi, un emperador obsès del superluxe i el paper cuixé, que va separar església i estat, va modernitzar l'Iran i va robar el que no està escrit.

Pàgina de *Persépolis*

Davant dels seus excessos, la família Satrapi no veia amb mals ulls la irrupció de l'aiatol·là Khomeini, pensant que faria una bona feina en expulsar el règim corrupte del Xa. Però el que es van trobar va ser un règim religiós extremista que promovia el matrimoni amb nenes a partir dels nou anys, una gent obtusa i ignorant que va declarar obligatòria la vestimenta tapada de cap a peus per a les dones, el més clar símbol de la seva submissió total a la figura de l'home.

Així, de cop i volta, la nena Marjane es va veure separada dels seus amics masculins, va haver de deixar de jugar a coses que, de sobte, es consideraven «de nois», i va haver de tapar-se amb un vel. Ella, que ja tenia deu anys i ja d'abans la consideraven una mica impertinent i rebel, va entendre que arribava un temps nou, aterridor. Era una època en què es recorda obsessionada amb la pel·lícula *El caçador* (Michael

Ciriac 1070) en un any d'empreses i anies es veuen separats primer i destrucció de país

l'enfrontament bèl·lic entre l'Iran i l'Iraq, i pensa en les conseqüències dels horrors de la violència.

A casa, als carrers de Teheran, la mà dura no va funcionar amb ella. Va decidir continuar vestint com sempre, amb roba ara considerada «prooccidental», escoltant música punk i preguntant als nous professors religiosos de l'escola —membres o simpatitzants del nou règim— per què explicaven mentides sobre la història de l'Iran a classe.

Els seus pares, cada vegada més preocupats per la seguretat de la seva filla, van decidir enviar-la a estudiar a una escola francesa de monges a Viena. I allà va estar, dels catorze als divuit anys, en una època que a *Persèpolis* ella reflecteix com boirosa, amb algunes escenes d'alegria existencial, però molt traumàtica, fins al punt que gairebé acaben amb ella. Perquè a la ciutat austríaca també va desafiar les que volien manar sobre ella —en aquest cas, les germanes monges—, va ser expulsada de l'escola, va traficant amb haixix per sobreviure i va agafar una pulmonia vivint com una sensesostre, al carrer.

Era tossuda i rebel, però la vida no se la volia jugar, i va decidir tornar a casa els pares, a Teheran. Tenia bon traç i va decidir estudiar Belles Arts a la universitat. Però tot allò del règim dels barbuts radicals ja li resultava estrany, esperpèntic, amb un punt surrealista, gairebé *freak*. No podia suportar veure com fins i tot les models de l'escola de Belles Arts no podien posar nues, i anaven totes cobertes amb un vel. Cada vegada se sentia més enfonsada i va patir una forta depressió. Per intentar salvar-se va voler adaptar-se a la realitat oficial i es va casar. Però el matrimoni va ser un fracàs i, finalment, va marxar de l'Iran, on des de llavors no ha tornat.

Va donar voltes aquí i allà, va posar-se a estudiar un altre cop, en aquest cas a l'Escola d'Arts Decoratives d'Estrasburg. Va començar a sentir-se com una exiliada a Europa i va acabar de transformar-se en parisenc a d'acollida. A la capital francesa va començar a il·lustrar llibres infantils per guanyar diners per al lloguer, mentre sentia l'anhel de la companyia de la muntanya de cim nevat que a l'hivern, a la primavera, a l'estiu i a la tardor domina Teheran.

Però Satrapi és una persona que detesta l'autocompassió, aquella cosa enganxifosa de la pena per un mateix. «Quan era estudiant tenia clara una cosa: seria pobre sempre, viuria en unes golfes, menjaria sempre pasta i mai aniria de viatge, però treballaria en allò que m'agradés», va dir en una entrevista. Va tirar endavant, i va ser a París, per bars no tan lluny de la Bastilla, on va conèixer altres persones que dibuixaven, com Frédéric Boilet, Émile Bravo o Fabrice Tarrin. I un d'aquells dies va caure a les seves mans *Maus*, d'Art Spiegelman, que va capgirar la seva perspectiva sobre el còmic i es va posar a dibuixar la seva pròpia vida. Amb el primer volum de *Persèpolis* va guanyar el premi Coup de Coeur a la millor autora revelació del festival d'Angouleme; el segon volum, el premi al millor guió al mateix festival, i el tercer i el quart la van catapultar a escala internacional. La resta és història.

Pollastre amb prunes (2011)—, i ha dirigit *La bande des Jotas* (2013), *The voices* (2014), *Madame Curie* (2019) i *Paradis Paris* (2024). Ara, aquest 2026, potser explica què vol fer d'ara endavant. I potser busca un altre camí, trencador i abrupte. «Quan haig de prendre una decisió en una situació difícil, sempre em pregunto dues coses: això em matarà?, em ficaran a la presó? Això és el que és important per a mi: ser lliure i tenir aire als pulmons. La resta ve de propina», va confessar un dia.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Nom (obligatori)

Correu electrònic (obligatori)

Marca la/les Newsletter/s a la/les que et vulguis inscriure (obligatori)

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Bordados

[Mar Padilla](#)

Del Guinardó, barri de muntanya de Barcelona. Exmembre de dues bandes de punk-rock —Losa Saco i Las Vegas Crypt— d'abans del temps de YouTube. Va ser discjòquei i tècnica de so a La Boite, mític club barceloní de ball i música en directe. Va cursar estudis d'Antropologia i Periodisme. Va

[Llegir més](#)

Articles relacionats

